

Дана структура інноваційного потенціалу дозволяє врахувати дію всіх факторів на основних рівнях та сферах його формування, що надає можливість створення обґрунтованої ефективної стратегії інноваційного розвитку. Конкретизація загального підходу до визначення структури інноваційного потенціалу в подальшому потребує розробки відповідних методичних рекомендацій щодо оцінки інноваційного потенціалу.

Висновок. Дослідження та оцінка інноваційного потенціалу є необхідною умовою інноваційного розвитку підприємства, що в сучасних умовах є ефективним механізмом підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємства в цілому. Проблема забезпечення збалансованого інноваційного розвитку повинна вирішуватися на державному рівні шляхом чіткого фінансування пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних досліджень, створення інноваційних проектів та їх подальшого практичного впровадження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Ансофф И. Стратегическое управление [Текст]: учеб. пособие / И. Ансофф. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
- 2 Шумпетер Й.А. Теория экономического развития [Текст] / Й.А. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1987. – 232 с.
- 3 Геєць В.М. Інноваційні перспективи України [Текст]: монографія / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. - Харків: Константа, 2006. – 272 с.
- 4 Нуреев Р.М. Экономика развития: модели становления рыночной экономики [Текст]: учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 240 с.
- 5 Балабанов Т. Инновационный менеджмент [Текст]: учебник / Т. Балабанов. – СПб.: Питер, 2000. – 208 с.
- 6 Стратегия предприятия и стратегический менеджмент [Текст]: учеб. пособие / Ю.В. Соболев, В.Л. Дикань, А.Г. Дейнека, Л.А. Позднякова. Х.: ООО «Отлант», 2002. – 416 с.
- 7 Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи [Текст] / С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
- 8 Зяблицкая Н.В. Адаптационный потенциал как экономическая категория [Электронный ресурс] / Н. В. Зяблицкая // Научный журнал НИУ ИТМО. Серия "Экономика и экологический менеджмент". – 2013. – Вып. 2 (13). – Режим доступа: <http://economics.ihtb.ifmo.ru/>
- 9 Николаев А.И. Инновационное развитие и инновационная культура [Текст] / А.И. Николаев // Наука та наукознавство. – 2001. - № 2. – С. 54.
- 10 Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: закон України № 40-IV від 4 липня 2002 року. Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 16 жовтня 2012 року № 5460-VI. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 11 Захарченко В.И. Экономический механизм процесса нововведений [Текст] / В.И. Захарченко. – Одесса: АОЗТ, 2002. – 225 с.
- 12 Геєць В. Характер перехідних процесів до економіки знань [Текст] / В. Геєць // Економіка України. – 2004. - № 4. – С. 4-14.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Токмакова І.В*

УДК.330.341.1:656.2

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i50.53217>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Кірдіна О.Г., д.е.н., професор (УкрДУЗТ)

У статті розглянуто доцільність реалізації інноваційного розвитку залізничного транспорту України, визначено проблемні місця організації інноваційної діяльності та розглянуто перспективи інноваційного розвитку залізничного транспорту. Визначено, що по мірі розвитку економіки країни транспортна галузь повинна змінюватись відповідно до динаміки попиту на транспортні послуги. Гнучкість, еластичність транспорту, можливість працювати в різних, в тому числі ймовірнісних, режимах, реалізовувати «пікові» потреби в перевезеннях – ось ті вимоги, які висувуються сучасним транспортним системам. Залізничний транспорт України відіграє провідну роль у здійсненні економічних зв'язків. Тож, інноваційно розвиваючи саме цю транспортну галузь, держава забезпечить собі міжнародне державно-приватне партнерство, що в свою чергу стимулюватиме розвиток економіки і модернізації виробничо-технічної бази залізничного транспорту. Таким чином, з перспективою розвитку український

залізниць, як сектору економіки, відбуватиметься пропорційний розвиток її інших галузей.

Реалізація продуманої, якісно нової інноваційної політики на залізничному транспорті підвищить його конкурентоспроможність, ефективність та соціальну значимість. А також, дасть змогу забезпечити високу якість транспортних послуг, що будуть відповідати міжнародним стандартам.

Ключові слова: залізничний транспорт, інноваційний розвиток, доцільність реалізації інноваційної діяльності, проблеми та перспективи інноваційного розвитку залізничного транспорту.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

Кирдина Е.Г., д.е.н., профессор (УкрДУЗТ)

В статье рассмотрена целесообразность реализации инновационного развития железнодорожного транспорта Украины, определены проблемные места организации инновационной деятельности и рассмотрены перспективы инновационного развития железнодорожного транспорта. Определено, что по мере развития экономики страны транспортная отрасль должна изменяться в соответствии с динамикой спроса на транспортные услуги. Гибкость, эластичность транспорта, возможность работать в разных, в том числе вероятностных, режимах, реализовывать «пиковые» потребности в перевозках – вот те требования, которые предъявляются современным транспортным системам. Железнодорожный транспорт Украины играет ведущую роль в осуществлении экономических связей. Поэтому, инновационно развивая именно эту транспортную отрасль, государство обеспечит себе международное государственно-частное партнерство, что в свою очередь будет стимулировать развитие экономики и модернизации производственно-технической базы железнодорожного транспорта. Таким образом, с перспективой развития украинский железных дорог, как сектора экономики, будет происходить пропорциональное развитие других отраслей.

Реализация продуманной, качественно новой инновационной политики на железнодорожном транспорте повысит его конкурентоспособность, эффективность и социальную значимость. А также, позволит обеспечить высокое качество транспортных услуг, которые будут соответствовать международным стандартам.

Ключевые слова: железнодорожный транспорт, инновационное развитие, целесообразность реализации инновационной деятельности, проблемы и перспективы инновационного развития железнодорожного транспорта.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF RAILWAY TRANSPORT

Kirdina E. G., D. D., Professor of (USU of RT)

In the article the expediency of realization of innovative development of railway transport of Ukraine, defined problem areas of organization of innovative activities and the prospects of innovative development of railway transport. Determined that the development of the economy, the transport industry needs to change according to the dynamics of demand for transport services. The flexibility, the elasticity of transport, the opportunity to work in different ways, including probabilistic modes, to implement the "peak" demand for transportation – these are the demands of modern transport systems. Railway transport of Ukraine plays a leading role in the implementation of economic ties. Therefore, innovative developing this transport sector, the government will provide an international public-private partnership, which in turn will stimulate the economy and modernization of production and technical base of rail transport. Thus, with the prospect of development of the Ukrainian Railways, as a sector, will be proportional to the development of other industries.

The implementation of sophisticated, high quality new innovation policy in railway transport will increase its competitiveness, efficiency and social significance. And also, will allow to provide high quality transportation services that meet international standards.

Keywords: railway transport, innovation development, feasibility of implementation of innovative activities, problems and prospects of innovative development of railway transport.

Постановка проблеми та її зв'язок з мірі розвитку економіки країни транспортна галузь науковими чи практичними завданнями. По повинна змінюватись відповідно до динаміки

попиту на транспортні послуги. Гнучкість, еластичність транспорту, можливість працювати в різних, в тому числі ймовірнісних, режимах, реалізовувати «пікові» потреби в перевезеннях – ось ті вимоги, які висуваються сучасним транспортним системам.

Глобалізація економіки і розвиток міжнародної торгівлі в другій половині ХХ століття, зробили рівень розвитку інфраструктури окремої країни і її транспортної складової найважливішим фактором її конкурентних переваг. В економічній літературі виділяють 3 етапи досягнення конкурентних переваг країн. На першому етапі вони забезпечуються за рахунок великих запасів базових ресурсів – природних, трудових (некваліфікована дешева робоча сила), на другому – за рахунок великого інвестування, на третьому (сучасний період) – за рахунок інновацій і змін. Тобто, в теперішній час успіх у міжнародній конкуренції визначають не стільки самі фактори, скільки їх ефективне використання.

Світова практика показує, що конкурентні переваги створюються і знаходяться в тісному взаємозв'язку з місцевими умовами, тобто з відповідною інфраструктурною облаштуваністю. Таким чином, створюючи найбільш сприятливі інфраструктурні умови, розбудовуючи міжнародні транспортні коридори, країна забезпечує собі лідерство в міжнародній конкуренції і економічному зростанні в цілому.

Отже, у подальшому актуальності набуває необхідність переходу до інноваційного розвитку транспортної галузі взагалі та залізничного транспорту як її системоутворюючого компонента зокрема. Такий перехід в сучасних умовах має глобальний характер і стає загальнодержавною проблемою, що пов'язана з висуванням науково-технічної інформації в ряд провідних факторів виробництва і найважливіших ресурсів сталого розвитку, ефективність застосування яких зумовлює загальногалузовий вектор сталого економічного розвитку. Саме це зумовлює необхідність та доцільність забезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту України.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Питання розвитку інноваційної діяльності на залізничному транспорті розглядали такі вчені як Данько М.І., Дикань В.Л., Калініченко Л.Л., Зубенко В.О., Толстова А.В. [1, 4, 5], Собкевич О.В., Михайличенко К.М., Ємельянов О.Ю. [2], Давидова Т.В. [3], Кідріна О.Г. [6], Якименко Н.В. [7] та ін. Як показує аналіз наукової літератури з даної проблеми, залізничний транспорт має значний потенціал для розвитку інноваційної діяльності за умов проведення ефективної державної політики та залучення інвестиційних коштів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Поряд з цим, потребує подальшого вирішення одна з найактуальніших для

залізничної галузі на сьогоднішній день проблема – проблема визначення проблемних місць та перспектив інноваційного розвитку в умовах розгортання кризових явищ в економіці України та їх негативного впливу на функціонування залізничного транспорту.

Формування цілей статті. Саме тому метою дослідження є визначення проблем та перспектив розвитку залізничного транспорту України в умовах розгортання кризових явищ в економіці України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою транспортної системи України є залізничний транспорт. Сучасні ж тенденції його функціонування характеризуються не тільки постійним падінням обсягів перевезень, використанням морально застарілого рухомого складу, колійної техніки та технологій ремонту й утримання виробничих запасів, а й втратою галуззю іміджу надійного транспортного перевізника. Зношена колія та висока енергомісткість перевізного процесу стали реаліями Укрзалізниці, які не дозволяють розвиватись галузі на одному рівні з європейськими залізницями.

Оскільки транспорт є загальною умовою матеріального виробництва, він має інфраструктурний характер. Важливою особливістю транспортної системи є її тісний взаємозв'язок з виробництвом. В еволюції їх взаємин виділяють три стадії.

На першій стадії виробництво і транспорт перебували в безпосередній єдності, між ними не можна було провести розмежувальну рису.

На другій стадії вони сформували самостійні системи, які функціонують, і розвиваються досить автономно. При цьому транспорт виділився в самостійну народногосподарську галузь зі стійкою внутрішньою структурою, власними критеріями (максимізація пропускну здатності транспортних магістралей) і показниками роботи (облік транспортних витрат і показниками роботи в тонно-кілометрах). Саме на цій стадії розвитку у цей час перебуває транспортна система України.

На третій стадії виробництво і транспорт повинні об'єднатися в таку виробничо-транспортну систему, в межах якої вони взаємодіють як окремі підсистеми. При цьому змінюються не тільки цільові функції обох підсистем, але і критерії, і показники їх роботи. На перший план виступає завдання мінімізації витрат при їх взаємодії.

Транспортна інфраструктура, яка забезпечує перевезення вантажів, включає комунікації різних видів транспорту – залізниці, експлуатовані Укрзалізницею і промисловими підприємствами, автомобільні дороги, у тому числі дороги загального користування, внутрішні судноплавні шляхи, морські і повітряні шляхи сполучення, трубопроводи для перекачування нафти, нафтопродуктів і газу.

Однак подальший розвиток транспорту, на відміну від попереднього етапу, коли важливим

фактором у процесі розвитку географічного поділу праці було зниження транспортних витрат, у майбутньому для України на провідне місце висувуються такі параметри транспортної системи, як здатність швидко і надійно пропускати вантажопотоки великої потужності, з одного боку, і поглинати «сплески» вантажо- і пасажиропотоків – з іншої.

Розвиток залізничного транспорту тісно пов'язаний з розвитком інших галузей економіки. Характер рухливості населення, рівень розвитку виробництва і торгівлі визначають попит на його послуги. Разом з тим, залізничний транспорт, впливаючи на рівень життя і розвиток продуктивних сил, є системоутворюючим фактором. Геополітичне положення України і країн пострадянського простору, мультимодальна специфіка високотехнологічного перевізного процесу створюють об'єктивні передумови реалізації ідеї створення єдиного транспортного простору на євразійському континенті. У цих умовах найбільшої актуальності для залізничного транспорту України набувають питання активізації інноваційної діяльності.

Варто відзначити той факт, що в Україні розвиток економіки відбувається за рахунок відновлення старої технічної бази і завантаження вільних виробничих потужностей. Як тільки потенціал такого роду буде вичерпаний, що саме зараз відбувається на залізничному транспорті, економіка країни зіткнеться з погрозою чергової економічної кризи. У цій ситуації вивести економіку на шлях стабільного розвитку можуть тільки інновації.

Залізничний транспорт України вимагає корінної реструктуризації, де поряд з відновленням і модернізацією рухомого складу, основних фондів і інформаційних систем у ряді першочергових задач стоїть проведення організаційно-управлінських реформ. Це необхідно ще і тому, що залізничний транспорт є першочерговим об'єктом для інвестування, а також і те, що адміністративна система управління є недостатньо гнучкою для швидкого реагування на зміни і коливання ринку транспортних послуг. Проблема реформування актуальна для України ще і тому, що ставши членом Євросоюзу, Україна повинна буде виконувати вимоги директив ЄС, спрямованих на проведення реформування структур управління залізничним транспортом.

Реформування та розвиток залізничного транспорту спрямовано на забезпечення потреб в перевезеннях вантажів і пасажирів в умовах інтеграції економіки України до світового господарства з урахуванням дотримання високих стандартів якості обслуговування споживачів залізничних послуг. Це можливо на основі ефективного функціонування та модернізації залізничного транспорту; постійного оновлення

техніки; впровадження сучасних технологій обслуговування, ремонту рухомого складу, передавальних пристроїв та інфраструктурних об'єктів; вдосконалення процесів організації праці й управління на залізничному транспорті. Одним із ключових моментів в досягненні поставленої мети є створення дієвих інструментів стимулювання інноваційного розвитку галузі. Необхідність стійкого інноваційного розвитку транспортної індустрії диктується, перш за все, принциповими особливостями глобальних, геополітичних, науково-технічних, соціальних та інших загальних змін, які відбуваються в сучасній Україні.

Пріоритетні завдання інноваційного розвитку залізничного транспорту знайшли своє відображення в Концепції розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року:

- оновлення і модернізація основних фондів, насамперед рухомого складу: підвищення продуктивності роботи рухомого складу, подовження термінів його експлуатації;
- застосування ресурсозберігаючих технологій, технічного обслуговування і ремонту інфраструктури та рухомого складу;
- впровадження технологій перевізного процесу, орієнтованих на високу якість транспортних послуг і зниження ресурсоемності перевезень;
- організацію системи комплексного транспортного обслуговування, що базується на широкому застосуванні сучасних засобів інформатизації, створення та розвитку з цією метою національних систем керування пасажирськими та вантажними перевезеннями;
- розвиток взаємодії різних видів транспорту через впровадження комбінованих перевезень, інформаційних та логістичних технологій;
- приведення у відповідність до європейських стандартів та розвиток міжнародних транспортних коридорів;
- організацію швидкісного пасажирського руху.

Разом з тим слід відзначити, що сучасний етап інноваційного розвитку залізничного транспорту не є досконалим. До головних чинників, що гальмують інноваційні процеси в залізничній галузі України, можна віднести:

- відсутність достатніх джерел фінансування;
- недосконалість законодавчої бази у сфері інновацій;
- міграцію висококваліфікованих фахівців до розвинутих країн;
- відсутність інформаційної та технологічної бази.

Залізничний транспорт України відіграє провідну роль у здійсненні економічних зв'язків. Тож, інноваційно розвиваючи саме цю транспортну галузь, держава забезпечить собі міжнародне державно-приватне партнерство, що в свою чергу

стимулюватиме розвиток економіки і модернізації виробничо-технічної бази залізничного транспорту. Таким чином, з перспективою розвитку український залізниць, як сектору економіки, відбуватиметься пропорційний розвиток її інших галузей.

Висновки даного дослідження та перспективи подальших робіт у цьому напрямку. В умовах ринкової трансформації економіки України стрижнем науково-технічного прогресу стає інноваційна діяльність, що спрямована на прискорене виготовлення нової конкурентоспроможної продукції. Забезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту має бути засновано на створенні ефективного інноваційного механізму в країні, завдяки постійній державній підтримці вітчизняних виробників, залучення додаткових фінансових ресурсів. Роль залізничного транспорту у збільшенні інноваційності економіки країни подвійна. По-перше, стимулююча – залізничний транспорт є великим споживачем продукції багатьох галузей економіки, які для реалізації його інноваційного розвитку повинні самі інноваційно розвиватися. По-друге, забезпечуюча – залізничний транспорт, застосовуючи прогресивні технології транспортування, здатний допомогти промисловості розвиватися, застосовуючи інноваційні розробки.

Реалізація продуманої, якісно нової інноваційної політики на залізничному транспорті, на нашу думку, підвищить його конкурентоспроможність, ефективність та соціальну значимість. А також, дасть змогу забезпечити високу якість транспортних послуг, що будуть відповідати міжнародним стандартам.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Данько М.І. Підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств

залізничного транспорту в умовах інтеграційних процесів [Текст]: монографія / М.І. Данько, В.Л. Дикань, Л.Л. Калініченко. – Х.: УкрДАЗТ, 2010. – 167 с.

2 Собкевич О.В. Інноваційні перетворення на транспорті як чинник модернізації транспортно-дорожнього комплексу України [Електронний ресурс] / О.В. Собкевич, К.М. Михайличенко, О.Ю. Ємельянова // Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1303/#_ftnref3

3 Давидова Т.В. Теоретичне обґрунтування привабливості інвестування інноваційного розвитку залізничного транспорту [Текст] / Т.В. Давидова // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – №50(1023). – С. 24-29.

4 Дикань В.Л. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту [Текст]: монографія / В.Л. Дикань, В.О. Зубенко. – Х.: УкрДАЗТ, 2008. – 194 с.

5 Дикань В.Л. Модель інноваційного конгломерату, як інструменту забезпечення конкурентоспроможності національної мережі МТК [Текст] / В.Л.Дикань, А.В. Толстова // Вісник економіки транспорту і промисловості. Збір наук. праць – Харків, УкрДАЗТ, 2010. – №31. – С. 13-18.

6 Кірдіна О.Г. Інтеграційні процеси та задачі інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу [Текст] / О.Г. Кірдіна // Вісник ХНАУ – 2010. – № 11. – С. 189-201.

7 Якименко Н.В. Удосконалення принципів здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності залізничного транспорту України [Текст] / Н.В. Якименко // Економічний простір. – Д, 2012. – №63. – С. 179-185.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Назаренко І.Л.

УДК 656.025

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ ЯК НАЙЕФЕКТИВНІША ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЗАЛІЗНИЧНУ ГАЛУЗЬ

*Лук'янова О.М., к.е.н., доцент,
Васильєв О.Л., к.е.н., доцент (УкрДУЗТ)*

В статті наголошено на актуальності питань фінансування програм оновлення та модернізації основних засобів залізничного транспорту, розглянуто можливі варіанти фінансування оновлення основних фондів залізниць України в умовах реформування залізничного транспорту та наголошено на ефективності застосування фінансового лізингу, як одного з джерел інвестиційного розвитку Укрзалізниці, виділено його переваги порівняно з кредитуванням.

Ключові слова: залізничний транспорт, оновлення основних фондів, фінансовий лізинг